F. Tang, *De middeleeuwen in een notendop*

(Bert Bakker: Amsterdam 2011), 165 blz., € 12,50

'Niet langer alleen duisternis, oorlog, moord en doodslag, de middeleeuwen zijn aan een revisie toe!' Zo klinkt het adagium van een nieuwe generatie mediëvisten. Het overzichtswerk van autodidacticus Frank Tang wil in deze stroming een plaats verkrijgen. Een heroïsche poging. Dat is de beste manier om dit boekje, 'dat de sombere kijk op de middeleeuwen wil bijstellen', te omschrijven. Tang heeft het zich immers niet makkelijk gemaakt. In slechts 162 pagina's wil hij de belangrijkste gebeurtenissen van middeleeuws West-Europa beschrijven en daarbij een nieuw licht over die periode werpen. Dat dit een aantal problemen met zich meebrengt is evident. Een van die problemen is dat Tang veel gebeurtenissen als vanzelfsprekend presenteert, terwijl er over veel oorzaken en verschijnselen van typisch 'middeleeuwse' fenomenen gediscussieerd kan worden. Denk bijvoorbeeld aan de feodaliteit, de horigheid, de representativiteit van bronnen en het idee van staat, land en natie. Tang besteedt hier geen of nauwelijks aandacht aan. Een gemiste kans voor een werk dat er juist op gericht is een ander beeld van de middeleeuwen te geven.
Het is verder spijtig dat er geen aandacht is voor het ontstaan en de betekenis van bepaalde posities. De keizer en de paus zijn de baas en daar blijft het bij. Dat is met name jammer omdat er in het ontstaan van bepaalde posities verduidelijking is te vinden voor latere conflicten zoals de Investituurstrijd. Daarnaast hinkt het boekje op twee gedachten. Enerzijds wil het een inleiding zijn op de middeleeuwen en daarnaast wil het de periode uit haar vermeende duisternis halen. Gek genoeg maakt dit werkje beide beloftes niet waar. De geïnteresseerde leek zal behoefte hebben aan meer afbeeldingen en plaatjes dan de drie onduidelijke kaartjes. En voor een overzicht bezit het te weinig verdieping. Daarnaast zou een literatuurlijst niet misstaan. Ook maakt de auteur enkele fouten. Zo gaan de Gregoriaanse hervormingen vooral over de zuiverheid in de kerk en niet over de absolute scheiding tussen kerk en staat. Verder is Willibrord nimmer aartsbisschop van Utrecht geweest. Hij was in Utrecht slechts 'gewoon' bisschop. Wel was hij aartsbisschop van de Friezen.
Is er dan niets positiefs te melden? Integendeel. Het werk is overzichtelijk, en dat is een hele prestatie voor een periode van pakweg duizend jaar. Daarnaast bezit het een aantal leuke citaten. Bovendien is het op vlotte wijze geschreven, zodat je het boekje vrij snel uitleest. Binnen het onderwijs kan het boek bruikbaar zijn om een aantal hoofdstukken aan de vierde klas havo of vwo ter verdieping te laten lezen. Kies dan echter niet voor de Investituurstrijd, dat is niet het onderwerp waar Tang de meeste *feeling* mee heeft. Met name het stuk over de kruistochten is inhoudelijk goed. Hij beschrijft bijvoorbeeld een vermakelijk verhaal waarin graaf Willem van Holland geëxcommuniceerd wordt vanwege zijn strijd tegen Jan zonder Land (die inmiddels leenman van de paus was) en op kruistocht gaat.
De Middeleeuwen in een notendop is geen klassiek handboek, en is bij tijd en wijlen wat kort door de bocht. Desondanks is het prettig leesbaar verhaal. Zo kan het zeer bruikbaar zijn als opfriscursus voor een - voor veel docenten - lastig te duiden periode. Misschien iets voor de herfstvakantie?

Bert Thijs de Jong

